

Ett starkare svenskt försvar

Rapport från Folkpartiet liberalernas försvarspolitiska arbetsgrupp

2009-01-20

Folkpartiet liberalernas partiledning tillsatte den 29 augusti en försvarspolitisk arbetsgrupp med uppdrag att lämna en rapport till paristyrelsen om Sveriges framtida säkerhets- och försvarspolitik.

Utifrån den säkerhetspolitiska situation som råder var gruppens uppdrag att föreslå vilken inriktning som svensk försvarspolitik ska ha under kommande år.

Gruppen har bestått av riksdagsledamöterna Allan Widman, ordförande, Nina Larsson och Carl B Hamilton samt EU-minister Cecilia Malmström och EU-parlamentariker Olle Schmidt.

Detta är gruppens slutrapport.

SAMMANFATTNING	4
SOLIDARISK SÄKERHET	4
FÖRSVARET AV SVERIGE.....	4
MATERIEL	5
INTERNATIONELLA INSATSER.....	6
1. SÄKERHETSPOLITISKA UTGÅNGSPUNKTER	7
VÅR GRANNE I ÖSTER.....	7
EU, NATO OCH ALLIANSFRIHET	8
2. FÖRSVARSPOLITISKA UTGÅNGSPUNKTER.....	9
3. INSATSORGANISATIONEN.....	10
LUFTSTRIDSKRAFTERNA	11
SJÖSTRIDSKRAFTERNA	12
4. PERSONALFÖRSÖRJNING	12
5. MATERIELFÖRSÖRJNING	13
INTE EN MARKNAD SOM ANDRA	14
REFORMER	14
6. INTERNATIONELLA INSATSER	15
7. FÖRSVARET AV SVERIGE	16
BRIGADER.....	17
GOTLANDS UTSATTHET.....	18

Sammanfattning

Solidarisk säkerhet

Sverige är en integrerad del av Europa och ett av världens mest globaliserade länder. Vår säkerhet är beroende av våra grannars och av säkerheten inom hela det euroatlantiska området. Sverige vare sig bör eller kan isolera sig från omvärlden.

Neutralitet är därmed inte längre en säkerhetspolitisk option. Alliansfriheten måste nu successivt ersättas av en solidarisk säkerhet.

Redan de förändringar som Ryssland genomgått under 2000-talet understryker nödvändigheten av ett svenskt Nato-medlemskap. Invasionen av Georgien och efterföljande agerandet från rysk sida avslöjar allt tydligare landet som en auktoritär stat med nationalistiska och territoriellt expansiva förtecken. Sverige kommer aldrig att på egen hand kunna möta ett allvarligt hot från Ryssland.

Även om medlemskap inte är aktuellt denna mandatperiod måste Sverige fördjupa sitt samarbete och sin solidaritet med Natoländerna.

För att åstadkomma detta föreslår Folkpartiet att Sverige de närmaste åren deltar i Nato Responce Force, bidrar med egna stridsflygplan till Natos luftövervakning i Baltikum och förstärker bidraget till ISAF i Afghanistan.

Försvaret av Sverige

Oavsett om Sverige väljer att bli medlem av Nato eller inte, måste vår försvarsförmåga nu förstärkas. Nedrustningen har gått för långt.

Under lång tid har försvarspolitiken i allt för hög grad präglats av hänsyn till arbetsmarknad, regionalpolitik och industriell utveckling. Detta har lett till att den faktiska försvarsförmågan urholkats långt mer än vad det minskade försvarsanslaget gett skäl för.

Försvarsförmåga är välövade och tillgängliga insatsförband med beprövad materiel. Detta är folkpartiets prioritering.

Utan medlemskap i Nato måste förmågebredden i det svenska försvaret bibehållas. Förslaget att avveckla luftvärnet avvisas.

Samtliga soldater och officerare i insatsorganisationen ska vara krigsplacerade.

Planering för försvaret av Sverige ska återupptas.

Insatsorganisationen ska, liksom hemvärnet, inte minska i nästa inriktningsbeslut.

Markstridskrafterna ska organiseras och övas som brigader.

Det var ett misstag att avmilitarisera Gotland. Militär kapacitet bör åter utgångsgrupperas på Gotland.

En angränsande zon enligt Havsrättskonventionen inrättas runt våra kuster och större öar.

På sikt måste utbildningsorganisationen rationaliseras. Förbanden ska så långt möjligt utbildas, övas och stå i beredskap på en plats.

Vår luftförsvarsförmåga lider av bristande beväpning och för litet flygtidsuttag.

Antalet ubåtar vidmakthålls. Inom flottan prioriteras större fartyg.

Plikten avskaffas i fredstid. Minst fyra femtedelar av insatsförband ska bestå av reservister

Deltagande i internationella insatser ska vara en förutsättning för anställning och befordran.

Det är gruppens övertygelse att det är möjligt att få ut mer effekt av det befintliga försvarsanslaget. För att de reformer som folkpartiet föreslår ska kunna förverkligas kan det även bli nödvändigt att höja anslagsnivåerna.

Materiel

Folkpartiet vill att Försvarmaktens operativa behov ska avgöra vilken försvarsmateriel som anskaffas.

Sverige ska verka för ökad konkurrensutsättning när det gäller upphandling av försvarsmateriel inom EU.

En särskild översyn ska ske för att öka öppenheten inom materielförsörjningen.

Internationella insatser

Det finns ingen motsättning mellan internationella insatser och nationell säkerhet.

Vårt engagemang i Afghanistan ska förbli långsiktigt och kraftfullt.

Strategin för internationella insatser ska utvecklas och även innehålla planer för hur och på vilka villkor som insatserna kan avslutas.

Sverige ska stå fast vid sitt åtagande att vara ledande nation för en av EU:s snabbinsatsstyrkor.

1. Säkerhetspolitiska utgångspunkter

Vår granne i öster

Under kalla kriget rådde en bräcklig stabilitet i Östeuropa. Regimerna i Sovjetunionen och dess satellitstater avgick allihop kort tid efter murens fall i november 1989. Till skillnad från de centraleuropeiska staterna, som återuppstod som politiska demokratier och blev fullvärdiga medlemmar av internationella organisationer som Nato och EU, så blev Rysslands utveckling desto mer problematisk.

Den politiska liberaliseringen och privatiseringen av näringslivet under president Jeltsin har följts av en politiskt alltmer auktoritär stat och en koncentration av ägandet till mycket få aktörer. Förändringen blev alltmer markant efter president Putins andra mandatperiod.

Den säkerhetspolitiska stabiliteten var naturligtvis bedräglig också i nord. Vad som kallades för den *Nordiska Balansen* var ur militärpolitisk synpunkt helt avhängig av amerikansk kärnvapenavskräckning. De nordiska länderna förfogade, trots sina numerärt stora värnpliktsförsvar, inte över tillräckliga resurser för att själva stå emot ett sovjetiskt angrepp.

Sverige anslöt sig heller aldrig till en av Sovjetunionen förespråkad traktatsbunden så kallad *Kärnvapenfri zon i Norden*. I det avseendet förstod vi konsekvensen av en sådan anslutning och visste hela tiden var vi ville höra hemma.

Den ryska statsledningen verkar i allt större utsträckning vilja se sig som en direkt arvtagare till sina sovjetiska föregångare. I stor utsträckning har det politiska ledarskapet fortfarande också sina rötter i kommunisttiden. Det beroende av Moskva som den kommunistiska ideologin en gång i tiden utgjorde vill man nu ersätta med ett energiberoende av rysk naturgas.

Utbyggnaderna av gasledningar tvärs över den euroasiatiska landmassan är kanske inga direkta militära hot. Det gäller även för den planerade gasledningen i Östersjön. Men gasledningarna är däremot tydliga uttryck för ett växande europeiskt beroende av rysk energi. På sikt kan detta underminera sammanhållningen i EU och Nato. För små länder påminner nära ekonomiska och politiska förbindelser mellan Ryssland och västeuropeiska stormakter om en tid då deras framtid avgjordes över deras huvuden. Enligt vår mening är deras oro också befogad.

Folkpartiet föreslår att Sverige, i enlighet med gällande internationell rätt, inrättar en s.k. angränsande zon runt vårt territorialhav. I en angränsande zon, upp till 24 sjömil från baslinjen, kan kuststaten utöva nödvändig kontroll av exempelvis ingående fartyg för att i preventivt syfte och på ett mer effektivt sätt förhindra överträdelser mot kuststatens lagar och förordningar.

EU, Nato och alliansfrihet

Sverige är en integrerad del av Europa och ett av världens mest globaliserade länder. I enlighet med FN-stadgans principer har Sverige ett ansvar för att främja internationell fred och säkerhet. Men det ligger också i Sveriges rent nationella intresse att upprätthålla och utveckla bilaterala och multilaterala relationer och strukturer. Vår säkerhet är beroende av våra grannars och av säkerheten inom hela det euroatlantiska området. Sverige vare sig bör eller kan isolera sig från omvärlden. Neutralitet är inte längre en säkerhetspolitisk option. Och alliansfriheten ersätts nu successivt av en solidarisk säkerhet.

I regeringsförklaringen av den 16 september 2008 står det:

”Vårt lands säkerhet och yttre trygghet bygger på gemenskap och samverkan med andra länder. Det råder bred enighet i Sveriges riksdag om att vårt land inte kommer att förhålla sig passivt om en katastrof eller ett angrepp skulle drabba ett annat medlemsland i Europeiska Unionen eller ett annat nordiskt land. I detta ligger också en förväntan om att dessa länder agerar på samma sätt om Sverige drabbas.”

Alliansfrihet omnämns inte.

EU utgör den främsta plattformen för svenskt agerande internationellt. Även som medlem i Nato, så skulle EU fortsätta spela en mycket bred och tung roll för Sveriges säkerhet. Till EU överlåter medlemsstaterna resurser och beslutsbefogenheter i en helt annan utsträckning än inom Nato. EU är till skillnad från Nato ett överstatligt samarbete.

De säkerhetspolitiska vinsterna av ett svenskt medlemskap i Nato kommer ur organisationens mycket breda medlemskrets och dess fokus på militärt försvar. Tack vare mångårigt arbete inom standardisering och interoperabilitet har Nato en världsledande roll inom områdena

förmåga i högre militära förband och samarbete inom multinationella militära styrkor. EU kan aldrig ersätta Nato i dessa avseenden.

Däremot kan EU komma att på viktiga punkter komplettera samarbetet inom Nato. Dels genom den fredsfrämjande integration politiskt, socialt och ekonomiskt som EU skapat och fortsätter att skapa genom sin utvidgning. Dels genom de resurser för civil och militär krishantering som successivt byggs upp inom unionen.

Folkpartiet Liberalernas krav sedan 1999 på svenskt Nato-medlemskap har inte vunnit någon bredare politisk uppslutning eller diskussion. Men en enig Försvarsberedning uttalade likväl i sin rapport *Säkerhet i samverkan* (Ds 2007:46) följande solidaritetsförklaring omfattande EU-medlemmar samt Norge och Island:

”Sverige kommer inte att förhålla sig passivt om en katastrof eller ett angrepp skulle drabba ett annat medlemsland eller nordiskt land. Vi förväntar oss att dessa länder agerar på samma sätt om Sverige drabbas.”

2. Försvarspolitiska utgångspunkter

Redan de förändringar som Ryssland genomgått under 2000-talet understryker nödvändigheten av ett svenskt Nato-medlemskap och en fördjupad, solidarisk säkerhetsgemenskap med våra grannar och det övriga Europa.

Samtidigt accentuerar utvecklingen i Ryssland betydelsen av en egen svensk territoriell försvarsförmåga. Begrepp som *strategisk timeout* och *återtagnings* är inte relevanta som inriktning av Sveriges operativa förmåga till militära insatser på vårt territorium eller vårt närområde. Sveriges säkerhetspolitiska situation kräver tillgängliga och effektiva instrument för väpnad strid som komplement till diplomatiska, ekonomiska och politiska medel.

Vår försvarsförmåga måste nu förstärkas. Under lång tid har försvarspolitiken mera präglats av hänsyn till arbetsmarknad, regionalpolitik och industriell utveckling. Detta har lett till att den faktiska försvarsförmågan urholkats långt mer än vad det minskade försvarsanslaget gett skäl för.

Försvarsförmåga är välövade och tillgängliga insatsförband med beprövad materiel.

Att insatsorganisationen, trots ett försvarsanslag om 40 miljarder, endast kan mobilisera cirka 10 000 soldater inom ett år vittnar om låg effektivitet och otydliga prioriteringar. Ansvar för den uppkomna situationen vilar på regering och riksdag.

Som en del av ett utbyggt nordiskt försvarssamarbete och som medlem av EU och eventuellt Nato, måste möjligheten till samverkan med andra länders stridskrafter beaktas vid utformningen av det svenska försvaret. Så länge som den militära alliansfriheten formellt består måste dock bredden av förmågor i försvaret upprätthållas.

I den svenska försvarspolitiska debatten ställs ofta nationella och internationella uppgifter mot varandra. Någon sådan motsättning finns inte. Deltagande i fredsfrämjande insatser bidrar till internationell och därmed också nationell säkerhet. Samtidigt ger sådana insatser erfarenheter som inte kan erhållas vid aldrig så realistiska övningar här hemma.

Att försvarsberedningen finner ett väpnat angrepp direkt riktat mot Sverige osannolikt under överskådlig tid får inte leda till att vi slutar förbereda oss för detta. Att något är osannolikt innebär för det första inte att det kan uteslutas. För det andra verkar en god nationell försvarsförmåga avhållande och är, långt innan konflikter eskalerar till militärt våld, en avgörande säkerhetspolitisk tillgång.

När investeringar görs genom utbildning av personal och anskaffning av materiel bör det dessutom vara självklart att dessa förvaltas både nationellt och internationellt. Att på nytt planera för ett försvar av Sverige och se till att utbildade soldater och officerare är krigsplacerade kräver inga stora resurser. Men det skapar ett förändringstryck som leder till större effektivitet och därmed bättre försvarsförmåga.

3. Insatsorganisationen

Insatsorganisationens numerär ska inte minskas. Markstridskrafternas andel av insatsorganisationen ska öka. Armén ska på nytt organiseras och kunna övas som brigader.

En mer rationell grundorganisation kräver också att vi håller samman tjänstegrenarna i brigadgarnisoner. Om ingenjörer, artillerister och sambandspersonal skall strida tillsammans finns alla skäl att också utbilda, öva och hålla dem i beredskap som ett geografiskt, sammanhållet förband. Övergången till kontrakterad personal med hög beredskap gör detta

mer naturligt. I slutändan leder detta till ett avskaffande av en särskild grundorganisation och förbandsvis omsättning av personalen. Soldater anställs, utbildas och tjänstgör vid sina insatsförband.

Luftstridskrafterna

Inom luftstridskrafterna finns brister ifråga om beväpning, sensorer och minskad flygtid. Även den taktiska lufttransportkapaciteten och vår förmåga att verka med helikoptrar har fått stå tillbaka. Dessa sistnämnda förmågor är viktiga både ur ett nationellt och internationellt perspektiv.

JAS 39 Gripen är nu slutlevererad till Försvarmakten. Ombyggnad av 31 stycken A/B till C/D pågår. Såväl Norge som Nederländerna har nu gjort klart att de inte avser att förvärva JAS Gripen till sina respektive flygvapen. Dessa beslut finns det all anledning att beklaga, men vi måste samtidigt acceptera dem. Sverige kommer inte på egen hand att kunna utgöra underlag för en militär flygindustri av den omfattning vi har idag.

Vår utgångspunkt är att JAS Gripen är den enskilt viktigaste komponenten i det svenska luftförsvaret. Gripen är ett av världens mest moderna stridsflygplan. Någon ersättning för detta, i form av anskaffning eller nyutveckling, kommer inte att bli nödvändig för Sverige på flera decennier. Nu är tid att se över andra delar i det system av system som ett modernt flygvapen utgör.

Det handlar bland annat om att skapa verklig förmåga till precisionsbekämpning av markmål, översyn av jakt- och spaningsförmågan samt redundant och säker stridsledning av den senaste versionen av Gripen. Innan sistnämnda finns på plats kan regeringens och riksdagens beslut, om att behålla endast den senaste versionen av stridsflygplanet JAS 39 Gripen, inte genomföras. Dessa nödvändiga förstärkningar av vårt samlade luftförsvaret kommer att kräva omfattande resurser under lång tid framöver. Regeringen bör för ändamålet tillsätta en särskild Luftförsvarsutredning.

En del av vårt luftförsvaret utgörs av det markbaserade luftvärnet. Med de förändringar som successivt sker i vår omvärld ter sig en avveckling av luftvärnet för hög- och medelhöjd nu mindre välbetänkt.

Sjöstridskrafterna

När osäkerheten om utvecklingen i vår omvärld ökar blir ubåtsvapnet omistligt. Det är en god hemförsäkring för varje kuststat, som kräver många år och stora kostnader för att återuppbygga. Någon reduktion av antalet ubåtar bör inte genomföras. Ska detta bli möjligt måste omsättningstakten reduceras.

Någon nyanskaffning av ytstridsfartyg blir heller inte nödvändig under lång tid. De fem beställda Visbykorvetterna måste sättas i operativt skick. När anskaffning av nya ytstridsfartyg blir aktuell bör Sverige överväga fartyg av fregattstorlek. Utrymme bör skapas för anskaffning av ett större understödsfartyg. Ett sådant efterfrågas inte bara för internationella uppgifter, utan också i en nordisk/baltisk samarbetskontext.

4. Personalförsörjning

Både den tekniska utvecklingen och de ökande kraven på tillgängliga, militära förband talar för att massarméernas tid nu är förbi. Sverige blir sannolikt ett av de sista länderna i Europa som gör plikten vilande i fredstid. Att vid hot om frihetsberövande tvinga unga män till tjänstgöring, när det stora problemet är att vi inte kan bereda plats för alla som vill och kan, är oacceptabelt.

Under många år har plikten, som försvarspolitiskt fenomen, lett till skev könsfördelning och en ansvarslös personalhantering. Kvinnor har kunnat bli yrkesofficerare sedan 1979. Trots detta är andelen kvinnor idag endast 4,6 procent. Bara ett par år efter genomförd utbildning har soldaterna avförts från försvaret och nya utbildats. Förbandsomsättningen synes mera ha varit ägnad att maximera antalet arbetstillfällen för officerare, snarare än att ekonomiskt och rationellt personalförsörja insatsförbanden.

Folkpartiet liberalerna anser inte heller att det bör finnas någon mönstringsplikt under fredstid.

Vi går nu från plikt till kontrakterade soldater, med skyldighet att tjänstgöra både vid nationella och internationella insatser. Av de kontrakterade soldaterna ska en mindre del ingå i stående förband. Andra (s.k reservistförband) ska ha en lägre beredskap, som medger att tjänstgöringen kan varvas med studier eller civilt arbete. Av försvarsekonomiska skäl bör de sistnämnda minst utgöra fyra femtedelar av insatsorganisationen.

En grundläggande ambition ska vara att under så lång tid som möjligt tillvarata den utbildningsinvestering som samhället gör i soldaterna. Totala tjänstgöringstider på 8-10 år är fullt möjliga med repetitionsutbildning och regelbundna, fredsfrämjande insatser. Efter avslutad tjänstgöring bör den enskilde soldaten vara skyldig att antingen kvarstå för nationell beredskap ytterligare ett antal år eller under viss tid tjänstgöra i hemvärnet.

Antalet yrkes- och reservofficerare måste anpassas till behovet för bemanning av insatsorganisationen. Redan vid rekryteringen måste det klargöras att karriären som yrkesofficer för det stora flertalet inte är livslång. Försvarmaktens måste avdela större resurser för att understödja karriärväxling av officerare som inte längre efterfrågas vid insatsförbanden.

Deltagande i internationella insatser ska vara en förutsättning för anställning av såväl soldater som officerare. Dessa, skarpa insatser ska också vara en förutsättning för befordran och för högre befattningar inom Försvarmakten. Skyldigheten att tjänstgöra internationellt bör också omfatta civilanställd personal inom myndigheten.

5. Materielförsörjning

Under lång tid har Sverige varit ett av de länder inom EU som förbrukat den största andelen av försvarsanslaget på materiel. Trots detta finns det brister kvalitativt och kvantitativt på många håll inom insatsförsvaret. Situationen beror på en rad förhållanden. Viktigast är dock försvarets underförstådda uppgift att stödja i Sverige etablerad försvarsindustri.

Så länge volymerna i försvaret hölls uppe under det Kalla kriget, och en självständig försvarsindustri ansågs nödvändig på grund av den militära alliansfriheten, var effekterna av denna protektionism inte så märkbara. Under de senaste decennierna har konsekvenserna för vår försvarsförmåga dock blivit nog så tydliga.

När det svenska försvaret, precis som i andra länder, kraftigt minskat sin personal och materiel har beställningarna till industrin minskat. Kortare produktionsserier har inneburit att utvecklings- och overheadkostnader blivit större per tillverkad enhet.

Tanken var naturligtvis att minskade svenska beställningar skulle ersättas av en ökande export. I någon mån har väl detta lyckats, men flertalet köparländer beställer också i första hand av den egna industrin eller av stora länder, som anses bättre kunna garantera leveranssäkerhet över lång tid.

Inte en marknad som andra

Den i Sverige etablerade försvarsindustrin är mycket avancerad och tekniskt sett konkurrenskraftig. Problemet är bara att på försvarsmaterielmarknaden gäller inte normala regler ifråga om pris och kvalitet.

Allt eftersom Sverige fortsatt att ”köpa svenskt” har kostnaden för materielförsörjningen ökat. Fördyrad utveckling och missade exportmöjligheter har sedan växlats ut med färre levererade enheter och/eller genom att vi avstått från annan materiel. Visbykorvetterna och de nya tunga helikoptrarna är några tydliga exempel.

Försvarmakten tog för något år sedan fram en ny strategi för materielförsörjningen. Försvarsberedning och regering har tydliggjort att de operativa behoven nu ska sättas främst. Även om det finns enskilda exempel på att vi nu är beredda att köpa beprövad materiel där den är bäst och billigast, är vägen lång tills strategin med visshet kan anses vara etablerad.

Reformer

Det behövs ytterligare ett antal förändringar för att göra svensk materielförsörjning mer rationell.

Folkpartiet vill att Försvarmaktens operativa behov ska avgöra vad som köps. Anskaffningen ska präglas av affärsmässighet; pris och kvalitet ska avgöra vem som får leverera. Utveckling av ny materiel ska i det längsta undvikas.

Enligt EU:s artikel 296 kan undantag från upphandling i konkurrens inom unionen göras med hänvisning till nationell säkerhet. Artikelns tillämpning är dock mera regel än undantag, vilket gjort att europeisk försvarsindustri i stor utsträckning fortfarande skyddas av de nationella regeringarna. Omstruktureringen har uteblivit och konkurrenskraften försämrats.

Som liten beställare men relativt stor exportör har Sverige allt att vinna på att försvarsmaterielmarknaden blir en del av EU:s inre marknad. Därför bör Sverige kraftfullt trycka på för att den av EU-kommissionen initierade avregleringen verkligen genomförs.

Sverige köper försvarsmateriel för i underkant tjugo miljarder om året. Det motsvarar cirka 600 000 kr per soldat i insatsorganisationen. Under lång tid har Försvarsmakten tillsammans med industrin haft ett helt avgörande inflytande över vad som ska anskaffas och av vem. Först under de senaste åren har regering och riksdag på allvar kunnat ifrågasätta enskilda materielprojekt. I några fall har även föreslagna anskaffningar avvisats.

Folkpartiet liberalerna anser att regering och riksdag, som folkets främsta företrädare, bör fortsätta att stärka sitt inflytande över materieförsörjningen. De starka särintressen som gör sig gällande på området, kopplingarna till internationellt samarbete och de stora belopp det rör sig om är tillräckliga motiv för detta. En sådan förändring skulle innebära ett närmande till den ordning som gäller i de flesta övriga västländer.

En förutsättning för ett stärkt politiskt inflytande är också att materieförsörjningen hanteras med större öppenhet. Försvarsmakten materielplan måste kunna bli föremål för granskning i den allmänna debatten. Likaså bör det införas karensregler för höga officerare och politiker, som efter att de lämnar sina ämbeten, önskar arbeta inom försvarsindustrin. I andra länder har detta varit självklarheter.

6. Internationella insatser

Under det Kalla kriget tillhörde gränsområdena mot Warszawa-pakten USA:s och Natos vitala säkerhetsintressen. Inte minst Sveriges långa Östersjökust gjorde oss då till en värdefull samarbetspartner. Idag ligger motsvarande fokus på det som kallas för ”det breda Mellanöstern”. Genom Sveriges deltagande i bland annat Afghanistan säkrar vi nu vår säkerhetspolitiska relevans, inte bara i förhållande till USA och Nato, utan också till FN.

I rådande omvärldsläge gör den svenska Försvarsmakten störst säkerhetspolitisk nytta just i Afghanistan. Det bör därför betonas att vårt engagemang där kommer att förbli långsiktigt och kraftfullt.

Sverige bör ytterligare fördjupa sitt samarbete med framförallt Nato genom att bidra till organisationens snabbinsatsstyrka, NRF. Sverige bör sikta mot ett deltagande under 2010, då Danmark är ledande nation för markförbanden i NRF. Vidare bör vi bidra till övervakningen av luftrummet över Baltikum. Estland, Lettland och Litauen saknar eget flygvapen och får hjälp från övriga Natoländer. En svensk närvaro och ett svenskt stöd till de baltiska länderna skulle just nu vara av stor säkerhetspolitisk betydelse.

Samtidigt ska vi naturligtvis vara beredda att ta ett fortsatt ansvar för den militära- och civila krishantering som successivt byggs upp inom EU. Sverige har deltagit i samtliga ESDP-operationer och dessutom tagit ledningen för en av EU:s snabbinsatsstyrkor, ett engagemang som planeras återkomma vart tredje år.

Genomförandet av NBG:s beredskapsperiod första halvåret 2008 blev mycket kostsam. Även om beredskap i sig alltid är värdefullt ur krishanteringssynpunkt kan det konstateras att ingen av EU:s snabbinsatsstyrkor hittills satts in. Sverige bör verka för att de politiska mekanismerna inom EU för användande av snabbinsatsförbanden ses över. Det är inte rimligt, mot bakgrund av de kostnader som är förenade med beredskapen, att oklarheter om finansiering hindrar ett användande när lämpliga uppgifter finns.

Sverige måste också utveckla sin strategi för internationella insatser. Idag handlar det inte bara om att på begränsad tid sända iväg militära förband. Inte minst insatsen i Afghanistan visar att vi måste samordna politiska, diplomatiska, civila och militära resurser mot långsiktiga mål för vår insats. Det brister i samordning, både här hemma och i insatsområdet. Uttalade strategier för att kunna avveckla insatserna saknas också.

De svenska män och kvinnor som sätter sin egen säkerhet på spel för andras runt om i världen, måste få det omhändertagande och den uppskattning de förtjänar. Detta är inte bara en angelägenhet för Försvarsmakten utan också för statsmakterna och civilsamhället.

7. Försvaret av Sverige

Ryssland framstår alltmer som en auktoritär stat med nationalistiska, territoriellt expansiva och statskapitalistiska förtecken. Ingen kan blunda för den aggressiva beslutsamhet som präglat anfallet på Georgien och energiutpressningen av i stort sett samtliga grannländer. Även Natos och EU:s oförmåga att agera enat och resolut mot den ryska politiken inger oro.

Rysslands framtid är inte ödesbestämd, men den ökande osäkerheten om landets roll i det framtida Europa kräver att vi nu ser om vårt försvar.

Utan att överge vårt fredsfrämjande engagemang måste vi fundera över hur vi ska kunna möta en förändrad hotbild i vår del av världen. Så länge Sverige förblir militärt alliansfritt måste utgångspunkten vara att vi kan behöva anta sådana utmaningar mer eller mindre ensamma.

I det föregående har vi pekat på ett antal systemfel som påverkar vår nationella försvarsförmåga negativt. I detta kapitel presenteras ett antal mer konkreta förändringar som måste aktualiseras när vårt försvar nu står inför ett nytt inriktningsbeslut.

Fundamentalt är att Försvarsmakten på nytt får i uppdrag att konkret planera för hur tillgängliga resurser ska användas vid incidenter eller rena konflikter som involverar militära resurser i vårt närområde. En sådan planering har under lång tid saknats, men borde oavsett omvärldsläge varit en självskriven arbetsuppgift.

Som en följd av en återupptagen försvarsplanering blir det även självklart att samtliga soldater och officerare i insatsorganisationen ges en krigsplacering.

Det är gruppens övertygelse att det är möjligt att få ut mer effekt av det befintliga försvarsanslaget. För att de reformer som folkpartiet föreslår ska kunna förverkligas kan det även bli nödvändigt att höja anslagsnivåerna.

Brigader

En annan brist gäller vår förmåga att strida i högre förband. Under lång tid har den högsta nivå som organiserats och övats varit bataljon. Men även bataljonsövningar har tillhört ovanligheten. Detta hänger samman med återkommande svårigheter för Försvarsmakten att hålla beslutad budget och det faktum att Sverige sedan länge upphört med repetitionsövningar. De sistnämnda medgav att flera grundutbildningsomgångar kunde övas tillsammans.

Övergången till frivilligt rekryterade reservistförband kommer dock på nytt att ställa krav på övningar efter avslutad utbildning. I samband härmed är det både önskvärt och möjligt att

återigen organisera markstridskrafterna i brigader. Det är först på denna nivå som i stort sett samtliga tjänstegrenar blir representerade och förbandet utgör en sammanhållen taktisk resurs.

I likhet med insatsorganisationen bör inte hemvärnet minskas. Hemvärnets betydelse för svensk militär krisberedskap har ökat väsentligt sedan början av 90-talet. Ett allt yngre hemvärn med bättre utrustning och beväpning bör ges mer krävande uppgifter.

Gotlands utsatthet

Gotland har ett strategiskt utsatt läge. Ett förlorat Gotland är svårt för Sverige att återta. Ett oförsvarat Gotland är mycket lätt att inta.

Beslutet 2004 i att i stort sett helt avmilitarisera Gotland var ett misstag. Någon form av militär närvaro på Gotland bör återupprättas.

Men planer behövs även för snabb tillförsel av förband från fastlandet. Det kan gälla arméstridskrafter, inklusive markbaserat luftvärn. Slutligen bör även övervägas utgångsgruppering av robotförband, som genom sin långa räckvidd, i princip kan verka mot alla fartyg på det egentliga Östersjön.